

Назва навчального закладу: Чаплинський професійний аграрний ліцей

Викладач: Можейко Ніна Павлівна

Предмет: Основи галузевої економіки і підприємництва

Тема розділу №4: «Підприємництво у сфері ресторанного господарства на сучасному етапі»

Тема уроку: «Сутність підприємництва, його функції та умови розвитку в Україні»

Мета:

навчальна:

□ **формування предметних компетентностей:**

- сформуувати у здобувачів освіти знання про сутність підприємництва, основні ділові якості підприємця та його функції, умови розвитку підприємництва в Україні;

розвивальна:

□ **формування ключових компетентностей:**

- **уміння вчитися:** розвивати у здобувачів освіти уміння застосувати отримані знання при вирішенні економічних ситуацій реального життя, уміння конструювати власну освітню траєкторію; уміння оперувати економічними поняттями;

- **компетентність у цифрових технологіях:** розвивати уміння здобувачів освіти використовувати цифрові технології для пошуку й обробки інформації;

формування професійних компетентностей: розвивати підприємницьке мислення, ініціативність і підприємливість;

- **соціальна і громадянська компетентність:** розвивати вміння здобувачів освіти розрізняти різні види підприємницької діяльності, уміння працювати в групі, спілкуватися рідною мовою;

виховна: виховувати повагу до підприємництва, цікавість до підприємницької діяльності.

Очікувані результати: здобувачі освіти знають економічний зміст понять «підприємець», «підприємництво», визначають основні ділові якості підприємця та його функції, знають умови та основні проблеми розвитку підприємництва в Україні, застосовують отримані знання при вирішенні економічних завдань, уміють використовувати цифрові технології для пошуку й обробки інформації, оперують економічними поняттями, спілкуються рідною мовою.

Тип уроку: урок формування компетенцій.

Методи та прийоми:

лекція викладача, що супроводжується слайдовою презентацією та відео, виконання учнями інтерактивного онлайн-тесту «Скринька економічних знань», вправи «Рівняння на кращих!», онлайн-гри «Що я знаю про підприємництво?», тесту на визначення особистого хисту до підприємництва, робота учнів з QR- кодом, «Хмарою слів», таблицями, гра «Відомі люди. Хто вони?», перегляд учнями слайдової презентації та відео.

Наочність:

1.Слайдова презентація до уроку

https://docs.google.com/presentation/d/1co9pXqYyYmmefY3_HdXmh_aOCsqawrbkMeEYrQ3SwVU/edit?usp=sharing

2. Відео: «Від кріпаків до мільйонерів: історія унікальної української родини Смиренків»

https://www.youtube.com/watch?v=4oM_jXQ2B7I

3. Презентація про засновника McDonald's до вправи «Рівняння на кращих!»

<https://www.slideshare.net/NastiaKarnasiuk/ss-73341319>

6. Презентація -тест на визначення особистого хисту до підприємництва

<https://drive.google.com/file/d/17NH3qXinS1yiD6BDRGj9HpU9ZPu1WjDW/view?usp=sharing>

9. Відео: Бізнес і карантин: як пандемія вплинула на українських підприємців

<https://www.youtube.com/watch?v=EJdSTNmY-F4>

10. Інтерактивний онлайн-тест «Скринька економічних знань» (створене за допомогою Google-Форм).

<https://docs.google.com/forms/d/1itvR7KyOLQEJFazC8OafhzPY3CGrSoAR6jjRK2eHo5Q/edit?usp=sharing>

11. Сутність й роль підприємців у господарських процесах за роками

<https://docs.google.com/forms/d/1itvR7KyOLQEJFazC8OafhzPY3CGrSoAR6jjRK2eHo5Q/edit?usp=sharing>

12. Відео: «Від кріпаків до мільйонерів: історія унікальної української родини Смиренків»

https://www.youtube.com/watch?v=4oM_jXQ2B7I

13. Вправа «Рівняння на кращих!» Презентація про засновника McDonald's

<https://www.slideshare.net/NastiaKarnasiuk/ss-73341319>

14. Тест на визначення особистого хисту до підприємництва

<https://drive.google.com/file/d/17NH3qXinS1yiD6BDRGj9HpU9ZPu1WjDW/view?usp=sharing>

15. Інформація про сучасний бізнес одеського ресторатора Савелія Лібкіна

<https://rau.ua/ru/experience/savva-libkin/>

16. Загальні риси підприємця

https://drive.google.com/file/d/1ySWMmf_i5W2ZOu32fe-q8RTI2YKlon71/view?usp=sharing

17. Відео: Бізнес і карантин: як пандемія вплинула на українських підприємців

<https://www.youtube.com/watch?v=EJdSTNmY-F4>

18. Інтерактивна онлайн-гра «Що я знаю про підприємництво?»

(створена за допомогою онлайн-сервісу Kahoot).

[https://kahoot.it/challenge/dcd679a9-3218-4681-8a64-](https://kahoot.it/challenge/dcd679a9-3218-4681-8a64-15a165e3e09f_1618398096625)

[15a165e3e09f_1618398096625](https://kahoot.it/challenge/dcd679a9-3218-4681-8a64-15a165e3e09f_1618398096625)

Технічні засоби навчання: мультимедійний пристрій, комп'ютер.

Міжпредметні зв'язки: «Громадянська освіта» (Тема: «Підприємницька діяльність»), «Інформаційні технології» (Тема: «Створення слайдових презентацій»).

Використані джерела:

1. Економіка: підручник для 11 кл. (профільний рів.)/ Л.П. Крупська, І.Є. Тимченко, Т.І. Чорна.- Харків: Вид-во «Ранок» , 2019.
2. Горленко Г.О. «Власна справа», Абетка Нова, 2004р.,
3. С.Д. Булавенко; Основи економіки, майстер-клас , Ранок, 2008.

Електронні ресурси:

1. Онлайн – підручник з економіки
http://designcollege.cv.ua/wp-content/uploads/2016/03/11_klas_ekonomika_radionova_-_2012.pdf
2. Як пандемія COVID-19 вплинула на економіку України.
<https://ces.org.ua/how-covid19-affected-ukrainian-economy/>
3. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ
<https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/12/617.pdf>
4. Інструменти педагога
<https://vseosvita.ua/qr/index>

Структура уроку

I	Організаційний момент: привітання викладача, позитивне налаштування учнів на роботу на уроці	2 хв
II	Актуалізація опорних знань і умінь	2 хв
III	Мотивація навчальної діяльності	3 хв
IV	Вивчення нового матеріалу	28 хв

V	Закріплення нових знань	5 хв
VI	Підсумки уроку	2,5 хв
VII	Повідомлення домашнього завдання	2 хв
VIII	Заключне слово викладача	0,5 хв

Перебіг уроку:

I. Організаційний момент: привітання, позитивне налаштування на роботу на уроці, мобілізація учнів до праці, створення робочої атмосфери на уроці.

Привітання (*Слайд №2*):

Вітаю! З вами я – викладач основ галузевої економіки та підприємництва
Можейко Ніна Павлівна.

Позитивне налаштування на урок (*Слайд №3*):

Формула нашого уроку:

$$(U + O) \times P = Z$$

де: **U**- увага, **O** - організованість, **P** – робота,

Саме ці якості потрібні будуть вам на уроці та допоможуть отримати

Z – ЗНАННЯ! Бажаю нових знань!

II. Актуалізація опорних знань і вмінь учнів.

Викладач: Для перевірки знань з теми: «Ринкова економіка та її функціонування», (*Слайд №4*) перейдіть за посиланням

<https://docs.google.com/forms/d/1itvR7KyOLQEJFazC8OafhzPY3CGrSoAR6jjRK2eHo5Q/edit?usp=sharing>

та виконайте онлайн-тести «Скринька економічних знань». Оцінки за цей тест я побачу в електронній таблиці.

Учні виконують онлайн- тести за посиланням.

III. Мотивація навчальної та пізнавальної діяльності учнів

Розповідь викладача:

Невід'ємною складовою сучасної економіки є підприємства, що виробляють товари та послуги для задоволення потреб суспільства й отримання на цьому ґрунті прибутку. Рушійною силою розвитку підприємницького сектору є підприємці. Їх називають «революціонерами в економіці», оскільки вони здатні по-новому подивитися на звичні для нас речі. Про таких людей говорять, що вони володіють «природною компетенцією», оскільки вирізняються надзвичайною здібністю до прийняття раціональних рішень і прогнозування майбутнього.

Викладач: Шановні здобувачі освіти! Увага! Запитання! (Слайд № 5). Що об'єднує особистостей, фото яких розміщені на наступному слайді?(Слайд №6)
https://drive.google.com/file/d/11SrMJTrhOQqwRnaOZr_CUCr8Kf1INML0/view?usp=sharing

Хто вони, ці люди?

Викладач робить невелику паузу, щоб учні мали можливість осмислити запитання і дати відповідь.

Викладач: (слайд №7) Це відомі підприємці-меценати: Іван Харитоненко, Федір Симиренко, Артем Терещенко, Едуард Фальц-Фейн, Петро Порошенко, Віктор Пінчук, Марк Цукерберг, Стів Джобс та Біл Гейтс.

Про деяких з них ми дізнаємось сьогодні на уроці. А також з'ясуємо, хто такі підприємці, у чому полягає сутність підприємницької діяльності, які їх основні функції та які умови та проблеми розвитку підприємництва в Україні.

Повідомлення теми, завдань уроку та епіграфу до уроку(Слайди 8-10).

Викладач:

Тема уроку: «Сутність підприємництва, його функції та умови розвитку в Україні». Слово «**підприємець**» викликає у громадян України різну реакцію: в одних – захоплення і бажання наслідувати, в інших –

роздратування і заперечення. Такі протилежні оцінки, зокрема, породжені змістом, що його вкладають у це слово різні люди. (Слайд № 9)

Наше завдання: (Слайд №10)

- розкрити сутність поняття підприємництво,
- з'ясувати хто такий підприємець і які функції та ділові якості.
- зрозуміти умови розвитку та проблеми підприємництва в Україні.

IV. Вивчення нового матеріалу

Викладач за допомогою лекції, перегляду презентації та відео, різноманітних вправ активізує розумову діяльність учнів, а учні слухають, переглядають презентацію та відео, вправи виконують онлайн.

Лекція викладача з використанням слайдової презентації та відео:

Викладач: Перше питання нашої теми: **Сутність поняття «підприємництво»** (Слайд №11).

Уперше термін «підприємництво» увів на початку 18 ст. відомий економіст Річард Кантільон (1680-1734). Він характеризував самостійного підприємця (ремісника, фермера, купця) як індивідуального виробника і власника, діяльність якого пов'язана з певним господарським ризиком. У книзі «Нариси про природу торгівлі взагалі» він писав, що **підприємець** – це людина, яка діє в умовах ризику, невизначеності, головною рисою підприємця він вважав готовність до ризику. (Слайд №12) Про зміни уявлень щодо сутності й ролі підприємців у господарських процесах по роках ви дізнаєтесь за посиланням:

<https://drive.google.com/file/d/1MVgOSl4WUC86PGsEwOA6LRIOzhhu0Zph/view?usp=sharing>

Із висловлювань видатних економістів і філософів можна зробити висновок, про те, що **підприємець** - це суб'єкт ринку, який діє на свій страх і ризик і особисто відповідає за результати бізнесу.

Підприємництво - це ініціативна, новаторська діяльність господарюючого суб'єкта, спрямована на організацію і здійснення складних проектів у сфері бізнесу, з метою одержання максимальної вигоди (*Слайд №13*)

Перейдемо за посиланням та переглянемо відео про **Симиренків** — родину промисловців - цукроварників, конструкторів і власників машино-будівних заводів, піонерів пароплавства на Дніпрі, науковців і практиків садівництва, меценатів української культури (*Слайд №14*).

https://www.youtube.com/watch?v=4oM_jXQ2B7I

Після перегляду відео викладач пропонує учням дати відповіді на запитання, робить паузу і дає відповіді:

- Що спільного у членів родини Семеренків? Чому Симиренків називають меценатами?

(Всі члени родини були успішними господарниками і прагнули не лише збагатитись, а й вкладали в модернізацію та інфраструктуру підприємств, у розвиток культури.)

Викладач продовжує лекцію, розкриваючи друге питання теми уроку:

2. Підприємець, його функції та ділові якості. (Слайд №15)

Сучасні економісти вважають, що підприємництво є особливою формою господарської діяльності.

Багато вчених розглядають підприємництво як дар, талант, натхнення чи навіть «прозоріння». **Підприємливість** - кмітливість, здатність активно діяти, ініціативність, це здібності людини до отримання прибутку з найменшими витратами.

Спеціалісти дослідили, що природну (вроджену) здатність до підприємництва мають близько 3-5% населення у будь-якій країні. Однак часто більшість із нас і не здогадується, які задатки закладено у нас природою і до яких висот їх

можна розвинути у процесі навчання та практичної діяльності. Тому в цій справі, які і в будь-якій іншій, важливими є освіта та саморозвиток.

(Слайд №16)

- А чи здатні ви займатися підприємницькою діяльністю?
- Чи є у вас підприємницький талант?

Перейдіть за посиланням і пройдіть тест на визначення особистого хисту до підприємництва

<https://drive.google.com/file/d/17NH3qXinS1yiD6BDRGj9HpU9ZPu1WjDW/view?usp=sharing>

Тепер ви дізнались про свої підприємницькі здібності.

Так як ви кухарі, вам буде цікавим матеріал про сучасного одеського ресторатора Саву Лібкіна, для цього використайте сканер QR-кодів і ознайомтеся з інформацією про його бізнес.

Який висновок можна зробити після ознайомлення з інформацією?

(Що створення власної справи — це завжди величезний ризик і подолання опору, що неминуче виникає. Ризик — це небезпека втрати ресурсів або доходу).

Найповніше сутність підприємництва розкривається в його функціях.

(Слайд №17)

Функції підприємництва широкі й різноманітні, основні з них це:

Ресурсна, полягає в тому, що підприємець бере на себе ініціативу поєднання ресурсів, землі, праці, капіталу, інформації в єдиний процес виробництва товару чи послуги;

Управлінська, полягає в організації виробництва та збуту своєї продукції та прийнятті основних рішень;

Ризикова, підприємець ризикує своїм часом, працею, діловою репутацією, вкладеними коштами нічого не знаючи про віддачу в майбутньому;

Інноваційна, генерація і впровадження у процес виробництва нових ідей, технологій і форм організації праці.

Завдання:

Заповніть таблицю

Перейдіть _____ за _____ посиланням

<https://drive.google.com/file/d/1cQipZaCvU-dbSORsKJFAICZD9oU7GEEd/view?usp=sharing>

Розподіліть види діяльності підприємця за функціями, впишіть цифри, якими позначені види діяльності, у відповідну комірку таблиці.

Вірні відповіді:

Функції підприємця			
Ресурсна	Управлінська	Інноваційна	Ризикова
8	1	3	2
11	4	7	5
12	6	9	10

Викладач: (Слайд №18) Підприємець, якому мають бути притаманні певні ділові якості, пов'язані з його відповідними функціями, має:

- вбачати в людині основне джерело підвищення ефективності діяльності підприємства, нових ідей, сприяти формуванню лідерів і новаторів;
- вміти об'єднати людей для досягнення спільної мети; надихати співробітників, приділяти значну увагу їх прагненням і духовним якостям;
- постійно орієнтуватися на потреби споживачів, на підвищення якості продукції та послуг;

- сплачувати податки; не забруднювати довкілля;
- вірити в успіх справи, бути наполегливим і гнучким, розвивати свої творчі та організаторські здібності тощо.

Характер підприємницької діяльності висуває певні вимоги до особистості підприємця. Американська фірма «Макбер енд компані», досліджуючи характери підприємців, визначила загальні риси підприємця, з якими ви познайомитесь, перейшовши за посиланням.

https://drive.google.com/file/d/1ySWMmf_i5W2ZOu32fe-q8RTI2YKlon71/view?usp=sharing

Вправа «Рівняння на кращих!»

Методична доцільність: професійне спрямування, ознайомлення учнів із засновником McDonald's, стимулювання пізнавальної активності здобувачів освіти.

Перейдіть за посиланням та ознайомтеся з цікавою інформацією

<https://www.slideshare.net/NastiaKarnasiuk/ss-73341319>

Завдання

Після перегляду презентації, дайте відповіді на запитання.

- Хто був засновником мережі McDonald's?
- Чи мав він спеціальну освіту?
- Про які риси характеру засновника McDonald's ви можете сказати?

Рей Крок- людина, завдяки якій мережа McDonald's вийшла далеко за рамки містечка Сан-Бернардіно в Каліфорнії і стала такою, якою знають її в усьому світі.

3.Умови розвитку та проблеми підприємництва в Україні (Слайд №19).

В Україні підприємницька діяльність гарантована **Конституцією**, де у ст.42 говориться: «Кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом». Підприємництво розвивається в певному соціально-економічному та

історичному середовищі, для його безперервного відтворення необхідні певні передумови, а саме: економічні, політичні, юридичні, психологічні.

Загально - правові, економічні та соціальні основи підприємництва встановлені Законом України "Про підприємництво" прийнятим у 1992 році, відповідно до нього, підприємництвом можуть займатися громадяни України, проживаючі на законних підставах, крім військовослужбовців, посадових осіб прокуратури, суду, держбезпеки, внутрішніх справ, держарбітражу, нотаріальних контор, а також ті, хто працюють в органах державної влади і управління. (Слайд №20)

Розвитку вітчизняного підприємництва перешкоджають ряд проблем: недостатнє фінансування програм підтримки і розвитку підприємництва;

- відсутність ефективно функціонуючої системи взаємодії великого та малого підприємництва на місцевому (регіональному) рівні;
- корупція у владних структурах;

нерівномірність розташування та розвитку малого підприємництва у регіонах України, що обумовлено загальною економічною ситуацією. (Слайд №21)

Аналізуючи статистичні показники по суб'єктах підприємництва починаючи з 2014 року, внаслідок війни на Сході, в Україні значно зменшилась кількість великих, середніх та малих підприємств. Основна питома вага припадає на ФОП – 80-90%; малі підприємства – 15-16%; середні – близько 1%; великих – 0,02-0,04%.

Також на розвиток підприємництва вплинула пандемія коронавірусу, яка охопила світ у 2020 році. COVID-19 значно знизив ділову активність підприємців у торговельній, туристичній сферах, у галузі транспортних перевезень та готельному бізнесі.

Як пандемія вплинула на українських підприємців ви можете дізнатись, переглянувши відео за посиланням

<https://www.youtube.com/watch?v=EJdSTNmY-F4>

Викладач : Серед підприємців величезна кількість відомих людей, адже в основі своїй підприємець – це успішна, вмотивована людина, що досягає значних статків. Давайте визначимо за поданими висловами хто вони-ці люди.

Викладач зачитує незакінчені вислови, робить невеликі паузи, щоб учні мали можливість подумати над відповідями, потім повідомляє прізвища відомих підприємців: Уолт Дісней, Білл Гейтс, Стів Джобс, Рей Крок.

VI. Підсумки уроку. Викладач підсумовує зміст викладеного матеріалу теми уроку (*Слайд №26*)

Викладач: Сьогодні на уроці ми розкрили сутність підприємництва, дали йому чітке визначення, визначили основні ділові якості підприємця та його функції, умови розвитку підприємництва в Україні, розглянули такі важливі елементи, як підприємницька діяльність, підприємницький талант, функції підприємця, умови розвитку підприємництва в Україні. Тепер ви знаєте умови та основні проблеми розвитку підприємництва в Україні, зможете застосовувати отримані знання при вирішенні економічних завдань.

VII. Повідомлення домашнього завдання (*Слайди №27-29*) Викладач пояснює зміст завдання, методика його виконання, учні записують завдання, або, зупинивши відео уроку, роблять скріншоти домашнього завдання.

Викладач:

1.Опрацюйте конспект за посиланням <https://drive.google.com/file/d/1vPh4rAk81tQ3eea9oSatIJhVxpm8VNtE/view?usp=sharing>

2.Знайдіть інформацію про видатних підприємців України і світу в мережі Інтернет за посиланням в таблиці, сформулюйте формулу їх успіху, запишіть її у відповідний стовпчик таблиці(*Слайд №28*). Зробіть висновки про причини їх успішного ведення бізнесу.

Видатні підприємці	Посилання	Формула успіху
--------------------	-----------	----------------

Артем Терещенко	https://ppt-online.org/70736	
Іван Харитоненко	https://www.slideshare.net/library_darnitsa/11-80017229	
Фрідріх Фальц-Фейн	http://hokm.ks.ua/chas/413-fridrih-falcfajn.ht ml	

3. Розкодуйте даний QR-код та виконайте завдання

(Слайд №29

вчителів та учнів. Підтримайтеся всіма.

), вчителя. На цьому наш урок закінчений. Я сподіваюся, що багато з вас стануть успішними, відомими всьому світу

вчителів та учнів. Підтримайтеся всіма. дякую за увагу! Гарного дня! Бережіть себе і близьких! (Слайд

№30)